

/ Aan de slag met basisvaardigheden

Het is belangrijk dat alle leerlingen op school goed leren lezen, schrijven, spreken en rekenen. Hoe kun je in de klas deze basisvaardigheden versterken? “Het is altijd maatwerk.”

Foto: Shutterstock

“Zoek naar samenhang binnen en tussen vakken”

Tekst: Femke van den Berg

De media berichten vaak dat leerlingen niet goed presteren bij taal en rekenen. Dat beeld klopt niet helemaal. “In werkelijkheid ligt het genuanceerder”, relativeert Suzanne Sjoers (curriculumontwikkelaar rekenen-wiskunde bij SLO). “Aan het eind van de basisschool halen de meeste leerlingen bij rekenen het fundamentele niveau 1F, maar te weinig leerlingen streefniveau 1S. Ook is er te weinig uitdaging voor leerlingen die meer aankunnen.”

Ook bij taal is het beeld genuanceerd, stelt Inge Jansen (curriculumontwikkelaar Nederlands bij SLO). “Leerlingen presteren voldoende op het opzoeken van informatie en kunnen prima de letterlijke betekenis van een tekst weergeven. Ze hebben vooral moeite met diep lezen, waarbij ze bijvoorbeeld de kwaliteit en geloofwaardigheid van een tekst moeten beoordelen. Ook de leesmotivatie is laag, waardoor de leesvaardigheid minder wordt en leerlingen nóg minder gemotiveerd raken om te lezen. Bovendien behaalt ruim een kwart van de leerlingen uit groep 8 niet het basisniveau voor schrijven.”

Reflectie

Onderwijsminister Wiersma lanceerde vorig jaar een Masterplan Basisvaardigheden. Dit moet ertoe leiden dat leerlingen beter toegerust worden op het gebied van taal en rekenen (plus burgerschap en digitale geletterdheid, de twee andere basisvaardigheden).

Hoe doe je dat als school? Hoe rust je leerlingen toe? Sjoers en Jansen adviseren om niet overhaast te handelen. “Goed onderwijs vraagt om reflectie. Breng eerst de situatie op jouw school in kaart, met toetsgegevens, observaties van leerkrachten, gesprekken met leerlingen”, zegt Sjoers. “Waar sta je nu? Waar zitten zorgen? En waar wil je naartoe?”

Spinnenweb

Om meer zicht te krijgen op de huidige situatie en waar je naartoe wil, kan het curriculaire spinnenweb helpend zijn. Dit geeft de verschillende onderdelen van het curriculum weer: leerdoelen, leerinhoud, leeractiviteiten,

rollen van de leerkracht, bronnen en materialen, groeiperingsvormen, leeromgeving, tijd, toetsing. Jansen: “Het spinnenweb helpt je om goed te analyseren wat de school nu al doet, op het gebied van taal en rekenen-wiskunde. Hoe leren de leerlingen? Met wie? Wat leren zij? Welke leermaterialen worden ingezet? Hoeveel tijd besteden we wekelijks aan taal en rekenen-wiskunde? Deze analyse biedt input voor het ontwikkelen van je visie en beleid.”

Interventies

De analyse van de huidige situatie maakt duidelijk wat er goed gaat en welke verbeterkansen er zijn. De volgende stap is dat je als team nadenkt over wat je als eerste gaat aanpakken. “Focus is belangrijk; niet alles kan meteen”, aldus Jansen.

Bedenk vervolgens welke interventies je inzet. “Dat is altijd maatwerk. De aanpak die je kiest, hangt ook af van de visie van de school”, zegt Sjoers. “Een voorbeeld: stel dat uit de analyse een probleem blijkt bij het automatiseren. Een schoolorganisatie die vooral samenwerkend leren belangrijk vindt, kiest er dan mogelijk voor om rekenspellen aan te schaffen die leerlingen in groepjes doen. Terwijl een andere school individueel oefenmateriaal kiest.”

“Het begint met een gedragen visie”

Samenhang

Het is belangrijk om in de hele breedte van het lesprogramma aandacht te besteden aan de versterking van basisvaardigheden. “Zoek naar samenhang binnen een vak”, adviseert Jansen. “In het taalonderwijs wordt de onderwijstijd niet altijd evenredig verdeeld. Veel aandacht gaat uit naar makkelijk toetsbare onderdelen, zoals spelling, lezen, woordenschat. Leerkrachten besteden minder tijd aan gesprekken voeren en schrijven. Maar als je leerlingen bijvoorbeeld wilt aanzetten tot diep lezen, moeten zij teksten ook verwerken. Daarvoor heb je rijke interactie nodig. Dus voer gesprekken over teksten. Of laat leerlingen erover schrijven.”

Vergroot ook de samenhang tussen verschillende leergebieden. Sjoers: “Taal en rekenen-wiskunde worden interessanter als leerlingen ermee aan de slag kunnen in een betekenisvolle context.” Ze geeft een voorbeeld: “Verzorg je een natuurles over grote zoogdieren? Bespreek dan lengtes van diverse dieren. En koppel daaraan een herhaling van het metriek stelsel.”

Teamgids

Na de zomer verschijnt de Teamgids taal en rekenen-wiskunde, de basisvaardigheden in kaart. “Daarmee komt het team, aan de hand van het curriculaire spinnenweb, in drie bijeenkomsten tot een onderbouwde analyse en inspiratie om de basisvaardigheden taal en rekenen-wiskunde te versterken”, zegt Jansen. /

Kijk voor meer informatie op slo.nl/basisvaardigheden

In de praktijk

Pascha Vink is directeur van basisschool De Schelp in Eindhoven. Ze vertelt hoe het team volop inzet op het versterken van de taal- en rekenvaardigheid.

“Ons doel is dat alle leerlingen de referentieniveaus behalen: minimaal basisniveau 1F, maar we streven naar 1S en 2F”, zegt Vink. “Best een uitdaging, want we hebben veel meertalige leerlingen voor wie Nederlands niet de moedertaal is.” Voor het versterken van basisvaardigheden zet De Schelp de subsidie Verbetering Basisvaardigheden in én de NPO-gelden.

Leerkrachtprofessionalisering

Binnen de school zijn sommige leerkrachten opgeleid tot reken- en taal-specialist. “Zij worden vrij geroosterd om collega’s te begeleiden bij hun lessen. Er is tijd om samen voor te bereiden, klassenbezoeken af te leggen, na te bespreken. Dat komt de kwaliteit van de lessen ten goede. Verder kunnen we dankzij de subsidie extra materialen aanschaffen. Zo onderzochten we wat leerlingen graag lezen en kochten we nieuwe boeken voor de schoolbibliotheek. Goed lezen begint immers bij leesplezier! Daarnaast informeren we ouders, onder andere over hoe zij de leesmotivatie van hun kind kunnen vergroten.” Ook verweeft het team het oefenen van basisvaardigheden met het thematische onderwijs binnen de school. “Zo lezen leerlingen momenteel veel rijke teksten over het thema Grieken en Romeinen.”

Cyclisch

Het versterken van basisvaardigheden begint met een gedragen visie, stelt Vink. “In het schoolplan verwoorden we wat we willen bereiken op het gebied van taal en rekenen, wat leerlingen hiervoor nodig hebben en wat dit vraagt van leerkrachtvaardigheden en de school. De concrete vertaling van de visie staat in jaarplannen. Wat gaan we in een jaar realiseren? We monitoren regelmatig de voortgang. Zitten we nog op het juiste spoor? Wat willen we bijsturen, welke interventies kunnen we hiertoe inzetten? Zo’n cyclische aanpak is essentieel als je duurzame veranderingen wilt bewerkstelligen.”